REGIOPLAN

Evaluatie beleidsprogramma aanpak agressie en geweld

- eindrapport -

Drs. S. Dekkers
Drs. F. Kriek

Amsterdam, september 2005
Regioplan publicatienr. 1262

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: 020 - 5315315
Fax : 020 - 6265199

Onderzoek uitgevoerd door Regioplan Beleidsonderzoek in opdracht van de gemeente Amsterdam.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Onderzoek 1
1.3 Leeswijzer 3

2 Beleidsprogramma aanpak agressie en geweld 5
2.1 Ontstaan beleidsprogramma 5
2.2 Organisatie beleidsprogramma 6
2.3 Voortgang beleidsprogramma 2000-2004 8
2.4 Veiligheidsplan 10

3 Verloop actielijnen 11
3.1 Inleiding 11
3.2 Actielijnen 11

4 Waarde beleidsprogramma 17
4.1 Inleiding 17
4.2 Toegevoegde waarde 17
4.3 Verbeterpunten 20
4.4 Beantwoording onderzoeksvragen 21

5 De toekomst van het beleidsprogramma 23
5.1 Verslag CAAG-discussie 23
5.2 Enkele conclusies met betrekking tot de toekomst 25

Bijlagen: 27
Bijlage I Feitenreconstructie 29
Bijlage II Betrokkenen onderzoek 41
Bijlage III Lijst gebruikte documentatie 43

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Eind jaren negentig werd Amsterdam geconfronteerd met een aantal gevallen van extreem en zinloos geweld tegen onschuldige burgers. In reactie daarop werd in de Amsterdamse raad een motie aangenomen. Deze motie nodigde het college uit een plan van aanpak tegen geweld te maken. In juni 1999 verscheen de discussienota 'aanpak agressie en geweld', waarin over een breed front verschillende acties werden aangekondigd. Mei 2000 passeerde deze notitie de raad en kon men aanvangen met de uitvoering.

Inmiddels functioneert het meerjarenbeleidsprogramma aanpak agressie en geweld vijf jaar. In december 2004 heeft de gemeente Amsterdam Regioplan Beleidsonderzoek de opdracht gegeven om het beleidsprogramma te evalueren. In dit rapport wordt verslag gedaan van deze evaluatie.

1.2 Onderzoek

Doel- en vraagstelling
De evaluatie van het beleidsprogramma agressie en geweld heeft tot doel de waarde van de programmatische aanpak van agressie en geweld duidelijk te maken. Het is belangrijk op te merken dat het gaat om de evaluatie van het overkoepelende beleidsprogramma en niet om de evaluatie van de afzonderlijke actielijnen. De actielijnen (en zelfs afzonderlijke acties binnen actielijnen) worden afzonderlijk geëvalueerd op *effecten* in andere lopende of afgesloten onderzoeken. Om de waarde van het beleidsprogramma te kunnen bepalen, is wel inzicht nodig in hoe de actielijnen de afgelopen jaren *procesmatig* zijn verlopen.

De volgende vragen zijn voor het onderzoek geformuleerd:
1. Wat waren de (oorspronkelijke) kenmerken van de filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld in Amsterdam?
2. Hoe hebben de filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze zich in de loop der jaren ontwikkeld?
3. Op welke wijze en in welke mate hebben de filosofie, uitgangspunten, et cetera de ontwikkelingen binnen de actielijnen (positief) beïnvloed?

4. In hoeverre en in welke mate hebben de filosofie, uitgangspunten, et cetera een aantoonbare bijdrage geleverd aan het behalen van resultaten binnen de specifieke actielijnen?
5. Welke waarde heeft het beleidsprogramma gegenereerd op het gebied van onderlinge samenwerking, synergie-effecten, draagvlak bij de partners, efficiency, effectiviteit (sneller, beter, et cetera), flexibiliteit en snelheid van handelen/inspelen op actualiteit?
6. Hoe oordelen de partners over de waarde van het beleidsprogramma en over de wenselijkheid om (onderdelen van) het beleidsprogramma te continueren?
7. Welke waarde zou een beleidsprogramma als agressie en geweld in de nabije toekomst kunnen genereren (in eerste instantie op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid)?
8. Aan welke inhoudelijke (themakeuze) en programmatische (filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze) randvoorwaarden moet dan voldaan worden?

Methode

Het onderzoek bestaat uit vijf fasen. Allereerst is een feitelijke reconstructie van het verloop van het beleidsprogramma en de actielijnen daarbinnen opgesteld. Daarbij is gelet op filosofie en aanpak, organisatie en aansturing en inhoudelijk verloop. De feitelijke beschrijving is gevolgd door een analyse van deze beschrijving op een aantal aspecten, zoals consistentie, volledigheid, flexibiliteit, resultaatgerichtheid, anti-bureaucratische aanpak, praktische invalshoek en experimentele setting. Vervolgens is in de derde stap van het onderzoek een serie interviews gehouden met partijen die betrokken zijn (geweest) bij de uitvoering van het programma. Er zijn interviews gehouden met de projectleiders en medewerkers van de verschillende actielijnen, met een raadslid, met een ex-raadslid en met een lid van de coördinatiegroep agressie en geweld (werkzaam bij het OM).

De vierde fase is gericht op de toekomst van het beleidsprogramma. Met de leden van de coördinatiegroep aanpak agressie en geweld (CAAG) is in een expertmeeting gezocht naar de waarde van het beleidsprogramma en worden onderdelen van het programma benoemd die het verdienen om voortgezet te worden. Tevens wordt nagegaan op welke wijze het beleidsprogramma in de toekomst zou kunnen functioneren. De vijfde fase is de rapporteerfase.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt uiteengezet hoe het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld tot stand is gekomen, hoe het beleidsprogramma is georganiseerd, wat de uitgangspunten zijn en hoe het beleidsprogramma zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Hoofdstuk 3 schetst het procesmatige verloop in de verschillende actielijnen. Hoofdstuk 4 gaat over de waarde die het beleidsprogramma de afgelopen jaren heeft gehad. Hoofdstuk 5 gaat in op de mogelijkheden voor het beleidsprogramma in de nabije toekomst.

2 BELEIDSPROGRAMMA AANPAK AGRESSIE EN GEWELD

2.1 Ontstaan beleidsprogramma

Aanleiding
Eind jaren negentig deden zich een aantal gevallen van extreem en zinloos geweld voor, vooral in het uitgaansleven en het openbaar vervoer. Dit was de aanleiding voor het raadslid Meijer (PvdA) om een motie in te dienen, waarin het college werd uitgenodigd een plan van aanpak samen te stellen voor het tegengaan van agressie en geweld. De motie werd raadsbreed ondersteund en mede ondertekend door de raadsleden Houterman (VVD) en Van Poelgeest (GroenLinks).

Als reactie op de motie-Meijer werd een stadsbrede inventarisatie gemaakt van de geweldsproblematiek. Deze inventarisatie, in de vorm van een discussienota, werd besproken in de raadscommissie voor Algemene Zaken in juli 1999. Uit de discussienota konden een aantal belangrijke conclusies worden getrokken. De centrale conclusie was dat op geen van de onderzochte deelterreinen (horeca, agressie van jongeren op straat en op school, agressie tegen toezichthouders, functionarissen aan loketten en in het openbaar vervoer, agressie van extreem overlastgevende personen, agressie in de sport en in het verkeer en gewelddadige criminaliteit) de situatie extreem of onbeheersbaar was. Op sommige gebieden waren de problemen dusdanig ernstig dat directe actie geboden was, voornamelijk op het gebied van publiek geweld op en rond scholen, geweld tegen toezichthouders, geweld in het openbaar vervoer en agressie van jongens op straat. Er bestond daarom een behoefte om de reeds in gang gezette beleidslijnen verder uit te bouwen en te verdiepen en de coördinatie bij de beleidsvorming en -uitvoering te verbeteren.

Om in die behoefte te voorzien is een aanpak agressie en geweld opgesteld in de vorm van een meerjarenprogramma. Dit programma is in het voorjaar van 2000 samengesteld en passeerde mei 2000 de gemeenteraad. Het beleidsprogramma is gestart met een negental actielijnen. Deze negen actielijnen vormden het resultaat van samengevoegde bestaande activiteiten en nieuwe actielijnen die aandacht verdienden:

- cameratoezicht;
- wapenontmoediging;
- bestrijding agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel;
- jeugd en veiligheid;
- versterking stadstoezicht;
- verhoging veiligheid openbaar vervoer;
- uitgaansgeweld;

- ondersteuning initiatieven samenleving;
- communicatie.

Doelstelling
Het beleidsprogramma heeft van het begin van af aan niet gepretendeerd een alomvattende blauwdruk te kunnen bieden voor het terugdringen van alle vormen van agressie en geweld. Daarvoor is het probleem van agressie en geweld te veel omvattend en te ingewikkeld en is het een probleem waarbij veel actoren betrokken zijn. Het doel van het beleidsprogramma is geformuleerd als het leveren van een herkenbare gemeentelijke bijdrage aan de bestrijding van agressie en geweld in de stad. Op lange termijn moet dit tot uitdrukking komen in:

- een daling van het aantal personen dat jaarlijks met agressie en geweld te maken krijgt;
- een daling van het aantal aangiften van geweldsdelicten;
- een stijging van het aantal door de politie aangehouden geweldsplegers.

Het beleidsprogramma kent hiermee een overkoepelende doelstelling die is geoperationaliseerd in concrete doelstellingen voor de afzonderlijke actielijnen. In hoofdstuk drie wordt beschreven of en in welke mate de concrete doelstellingen per actielijn zijn behaald.

Filosofie
De filosofie of uitgangspunten van het beleidsprogramma worden gekenmerkt door een aantal aspecten:

- urgentie;
- antibureaucratische aanpak (korte lijnen tussen de meest betrokkenen in zowel de opzet als de uitvoering);
- praktische invalshoek (zo veel mogelijk concrete maatregelen en concrete resultaten);
- experimentele setting (werken vanuit een 'beschermde situatie' waarin ruimte bestaat voor onconventionele maatregelen);
- flexibiliteit (voldoende ruimte bieden voor tussentijdse bijstelling en aanpassing aan de actualiteit);
- evidence-based werken.

2.2 Organisatie beleidsprogramma

Programmamanagement
De leiding van het beleidsprogramma ligt bij de programmamanager van de directie Openbare Orde en Veiligheid (OOV). De verschillende actielijnen worden aangestuurd door verschillende projectleiders (die al dan niet uitvoerende medewerkers onder zich hebben). De meeste projectleiders zijn werkzaam bij de directie OOV, maar ook zijn er projectleiders

werkzaam bij de dienst Infrastructuur Verkeer en Vervoer (dIVV), de politie, het Concern Personeel en Organisatie (CP&O) en de directie Communicatie van de bestuursdienst.

Bij de start van het beleidsprogramma is gekozen voor een relatief licht sturingsmodel. De programmamanager stuurt aan op hoofdlijnen en laat veel ruimte aan de projectleiders om de actielijnen te concretiseren en aan te sturen. De projectleiders ervaren de sturing ook als licht; sommigen ervaren het meer als een samenwerking of ervaren helemaal geen aansturing. De projectleiders leggen jaarlijks verantwoording af. Deze verantwoording biedt input voor het opstellen van de voortgangsrapportages. Tevens hebben zij incidenteel overleg met de programmamanager en moeten zij aanvragen voor financiën indienen bij het programmamanagement. Verdere aansturing wordt door de projectleiders niet ervaren. Wel geven sommige projectleiders aan dat zij het prettig vinden om bij het programmamanagement terecht te kunnen indien zich problemen voordoen. Alle projectleiders ervaren de lichte aansturing vanuit het programmamanagement als prettig en functioneel.

Coördinatie- en werkgroep

Het beleidsprogramma wordt ondersteund door een coördinatiegroep aanpak agressie en geweld (CAAG). In deze coördinatiegroep is de driehoek vertegenwoordigd. Vanuit de gemeenten zijn de directie OOV, directie Communicatie, DMO (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling) en de Sociale Dienst vertegenwoordigd. In de CAAG worden de stand van zaken en de knelpunten in de verschillende actielijnen regelmatig besproken. Tevens worden eventuele wijzigingen en nieuwe initiatieven besproken. In de CAAG hebben ook drie projectleiders zitting. De overige projectleiders zijn slecht op de hoogte van het bestaan van de CAAG of weten hier helemaal niets van af. Als ze de CAAG al kennen, geven de projectleiders aan weinig te merken van deze coördinatiegroep. De intensiteit waarin de CAAG in de afgelopen jaren bijeen is gekomen, verschilde per fase. In de beginfase van het beleidsprogramma vergaderde de CAAG eens in de zes weken. In een latere fase, waarin de actielijnen meer gericht zijn op de uitvoering, werd de vergaderfrequentie teruggebracht van vier tot vijfmaal per jaar.

Naast de CAAG is er bij de start van het beleidsprogramma ook een werkgroep aanpak agressie en geweld (WAAG) opgericht. Deze werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van gemeentelijke diensten en afdelingen, de stadsdelen, politie en justitie. Het idee was dat de samenstelling van de werkgroep aangepast kon worden wanneer nieuwe partners nodig zijn voor de ontwikkeling en uitvoering van het beleid. In de WAAG zouden de meer praktische ontwikkelingen en dagelijkse gang van zaken besproken worden. Al snel bleek echter dat de WAAG geen meerwaarde had, aangezien gekozen werd voor lichte sturing. De WAAG is daarom opgeheven.

Samenwerkingspartners
De aanpak van agressie en geweld vergt niet alleen de inzet van gemeentelijke diensten, maar ook van de stadsdelen, de politie en het Openbaar Ministerie (OM). Om deze samenwerking te coördineren hebben het OM en de politie zitting in de CAAG.

Bij de start van het beleidsprogramma heeft de politieregio Amsterdam-Amstelland aangegeven met hoge prioriteit veel capaciteit in te zetten tegen agressie en geweld. Ook het Arrondissementsparket Amsterdam zag bij aanvang van het beleidsprogramma de aanpak van geweldsdelicten als centrale prioriteit. Tenslotte hebben ook de stadsdelen bij de start aangegeven nauw betrokken te willen zijn bij de aanpak van agressie en geweld. De stadsdelen worden betrokken en geïnformeerd via de territoriale subdriehoeken.

Verantwoording
Zoals reeds vermeld moeten de projectleiders jaarlijks verantwoording afleggen over de voortgang binnen hun actielijn. Op basis van deze informatie wordt jaarlijks een voortgangsrapportage opgesteld, die wordt besproken in de gemeenteraad.

2.3 Voortgang beleidsprogramma 2000-2004

Actielijnen
Om de doelstelling van het beleidsprogramma te kunnen realiseren, is gekozen voor een pragmatische werkwijze, waarbij het beleidsprogramma zich richt op de ontwikkeling en implementatie van maatregelen die haalbaar, zinvol en uitvoerbaar zijn. Er is geen beleidsinhoudelijke ‘rode draad’ aanwezig die alle acties met elkaar verbindt. De keuze voor de actielijnen representeert de gevoelde urgentie die er bestaat om het beleid op het gebied van agressie en geweld te versterken.

In 2002 is ingespeeld op die urgentie en is een vernieuwd beleidsprogramma opgesteld. De actielijnen huiselijk geweld en alcoholmatiging zijn aan het beleidsprogramma toegevoegd. Verder zijn in 2002 twee actielijnen samengevoegd, namelijk communicatie en de subsidieregeling voor initiatieven uit de samenleving tegen agressie en geweld. Tenslotte is in 2002 besloten om de actielijn jeugd en veiligheid te beperken tot de aanpak harde kern jeugd. De overige projecten in deze actielijn waren vooral preventief van aard en de aanpak harde kern jeugd sloot het beste aan bij agressie en geweld en was tot dan toe onderbelicht geweest. Ook is in 2002 besloten de actielijnen te laten verlopen via vier lijnen, namelijk de doelgroepgerichte (dader)aanpak, toezicht, de gebiedsgerichte veiligheid en communicatie. Deze indeling is ontstaan uit een behoefte om de actielijnen te structureren volgens een logische

categorisering. Tevens sloot deze indeling aan bij de beleidslijn van de driehoek.

In 2004 zijn er vervolgens nog twee wijzigingen geweest in de samenstelling van de actielijnen. Allereerst is er een actielijn bijgekomen, namelijk buurtbemiddeling. Daarnaast is er ook een actielijn verdwenen uit het beleidsprogramma, namelijk alcoholmatiging. Er hebben zich in deze actielijn verschillende ontwikkelingen voorgedaan, maar deze ontwikkelingen richten zich vooral op volksgezondheidsaspecten. Deze actielijn wordt daarom momenteel uitgevoerd door de DMO en de GG&GD.

Algemene voortgang

In het eerste jaar van het beleidsprogramma zijn alle actielijnen tijdig gestart met uitzondering van de actielijn agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel. Deze actielijn is in eerste instantie niet opgepakt. In 2002 is deze actielijn opnieuw gestart en ditmaal met succes. In de eerste twee jaar van het beleidsprogramma heeft de nadruk in de actielijnen vooral gelegen op de ontwikkelfase. Binnen de actielijnen werden projectgroepen, ambtelijke werkgroepen of coördinatiegroepen ingesteld en werden nota's of plannen van aanpak geschreven. Vervolgens is de aandacht gericht op de randvoorwaarden die nodig waren voor het welslagen van de actielijnen, zoals bijvoorbeeld het ontwikkelen van juridische instrumenten. In de daaropvolgende jaren is het zwaartepunt verschoven van ontwikkelfase naar uitvoeringsfase. Doelstellingen konden steeds concreter geformuleerd worden en er werden resultaten geboekt die een bijdrage hebben geleverd aan het tegengaan van agressie en geweld.

Uit de verschillende voortgangsverslagen blijkt dat het programmamanagement tevreden is met de voortgang die in de meeste actielijnen wordt geboekt. Ook blijkt dat lichte coördinatie goed werkt. Er is een grote mate van flexibiliteit en effectiviteit binnen het beleidsprogramma doordat de verantwoordelijkheden bij de betreffende projectleider neergelegd worden. De enige uitzondering hierop is de actielijn sociale veiligheid openbaar vervoer. Deze actielijn werkt met het Masterplan Veiligheid van het GVB. Dit Masterplan werd op verschillende niveaus aangestuurd door verschillende projectorganisaties. De lichte aansturing van het beleidsprogramma agressie en geweld had geen toegevoegde waarde.

2.4 Veiligheidsplan

In het collegeakkoord van 2002-2006 wordt duidelijk gemaakt dat Amsterdam veiliger moet worden. Ondanks een afname van de objectieve criminaliteitscijfers, blijven de subjectieve onveiligheidsgevoelens hoog. Het college is van mening dat de inspanningen op het gebied van veiligheid tot aan 2002 nog te weinig vruchten hebben afgeworpen. In 2002 is daarom het veiligheidsplan opgesteld.

Het veiligheidsplan is opgezet volgens twee lijnen, namelijk de doelgroepgerichte aanpak en de gebiedsgebonden aanpak. De doelgroepgerichte aanpak moet ervoor zorgen dat er persoonsgericht maatwerk geleverd kan worden op zowel preventief en repressief gebied als op zorggebied. In het veiligheidsplan is gekozen voor de doelgroepen harde kern jeugd, verslaafde veelplegers, criminele illegalen, niet-verslaafde veelplegers en plegers van huiselijk geweld. De gebiedsgebonden aanpak moet ervoor zorgen dat buurten of plekken waar veel overlast en criminaliteit voorkomt, aangepakt worden. Deze gebiedsgebonden aanpak wordt tot uitvoering gebracht op risicolocaties en -lijnen in het openbaar vervoer, op enkele hot spots in de binnenstad, op enkele hot spots in Amsterdam-Zuidoost, in Westpoort, in gebieden met stedelijke vernieuwing en in bedreigde winkelgebieden en bedrijventerreinen.

Het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld is in 2000 van start gegaan en bestond al ruim twee jaar voordat het veiligheidsplan werd opgesteld. In het veiligheidsplan is de dadergerichte en gebiedsgebonden aanpak overgenomen. Deze aanpak heeft ervoor gezorgd dat er een inhoudelijke overlap is ontstaan tussen beide programma's. De actielijnen aanpak harde kern jeugd, verhoging veiligheid openbaar vervoer, uitgaansgeweld en huiselijk geweld vallen sinds 2002 geheel of gedeeltelijk zowel onder het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld als onder het veiligheidsplan. Bij sommige projectleiders leidt dit soms tot onduidelijkheid of tot dubbel werk, voornamelijk op het gebied van verantwoording. Echter, in de uitvoering wordt geen onduidelijkheid of extra werk ervaren. In welke mate de overlap tussen het beleidsprogramma en het veiligheidsplan wenselijk is en of de actielijnen onder beide programma's doorgang moeten blijven vinden, wordt in hoofdstuk vijf besproken.

3 VERLOOP ACTIELIJNEN

3.1 Inleiding

Zoals al vermeld in hoofdstuk 1 is het voor de beoordeling van de algehele voortgang van het beleidsprogramma goed om zicht te krijgen op het procesmatige verloop van de actielijnen. In dit hoofdstuk wordt daarom per actielijn een tijdbalk weergegeven die aangeeft welke activiteiten er gedurende de looptijd van het beleidsprogramma zijn ondernomen. Ook wordt per actielijn kort uiteengezet wat de stand van zaken is met betrekking tot de doelen. Een meer volledige reconstructie van de verschillende actielijnen is opgenomen in de bijlage.

3.2 Actielijnen

Cameratoezicht

De doelstelling van deze actielijn is tweeledig. Enerzijds moet in 2006 op alle daartoe in aanmerking komende plekken cameratoezicht mogelijk zijn. Er is op diverse plaatsen reeds cameratoezicht ingevoerd. De tweede doelstelling is dat er duidelijkheid moet zijn omtrent de randvoorwaarden die cameratoezicht mogelijk maken. Deze doelstelling is reeds gehaald. Deze actielijn ligt goed op schema en verloopt succesvol.

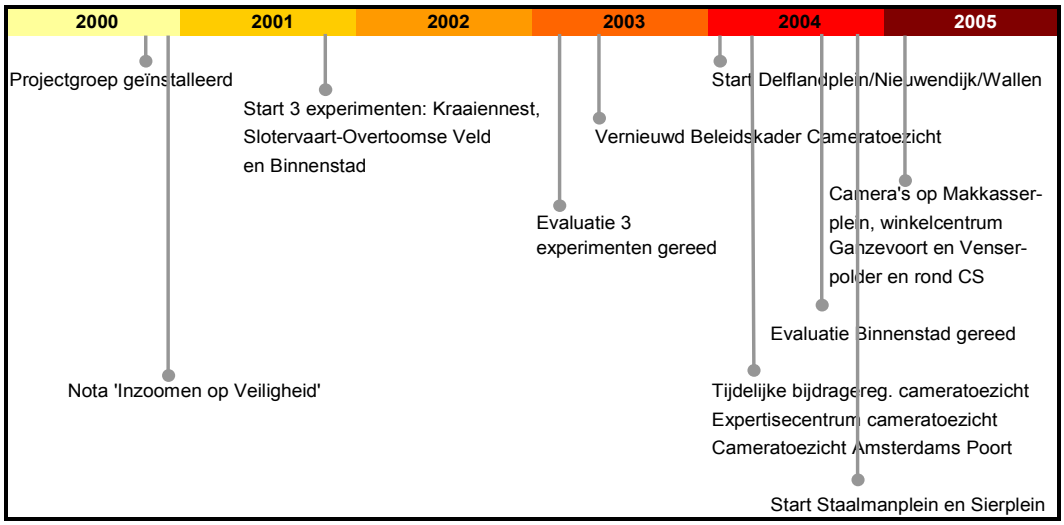

Amsterdam wapenvrij

De doelstelling voor deze actielijn is ook tweeledig. Allereerst moet in 2006 het wapenbezit onder scholieren met tachtig procent zijn gedaald. In 2006 zal worden gemeten of deze doelstelling is behaald. De tweede doelstelling is dat het aantal geregistreerde incidenten ten opzichte van 2000 met 25 procent moet dalen. Momenteel is het aantal incidenten sinds 2000 met 21 procent gedaald en het aantal incidenten blijft dalen. Ook van deze actielijn kan gezegd worden dat deze succesvol verloopt.

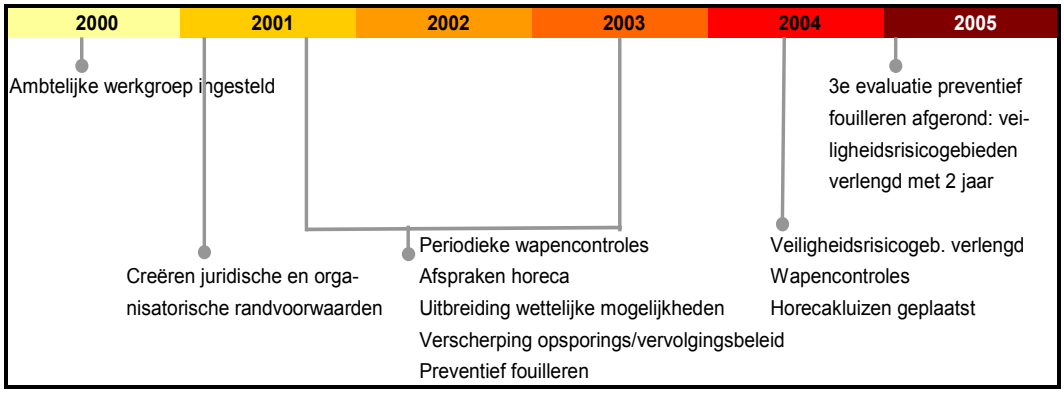

Bestrijding agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel

Vooral in de beginperiode heeft deze actielijn niet de gewenste voortgang geboekt. Dat kwam aanvankelijk door een gebrek aan financiering en door de lage prioriteit die bij de verantwoordelijke organisatie CP&O aan de actielijn werd gegeven. Desondanks heeft de actielijn in 2003 alsnog een impuls gekregen. De financiering is geregeld door subsidiëring door het ESF-fonds en CP&O heeft samen met de directie OOV de actielijn opgepakt. In 2003 zijn er twee proefprojecten gestart. Tenslotte zijn er in 2004 nog vijf andere pilots gestart. De doelstelling van deze actielijn is dat alle relevante gemeentelijke organisaties herkenbare maatregelen invoeren gericht op de bestrijding van agressie en geweld tegen gemeenteambtenaren. Momenteel voeren vijf relevante diensten en stadsdelen als onderdeel van een pilot een actief anti-agressie beleid. Of er een daling van het aantal incidenten met 25 procent in 2007 ten opzichte van 2004 optreedt, zal in 2007 gemeten moeten worden.

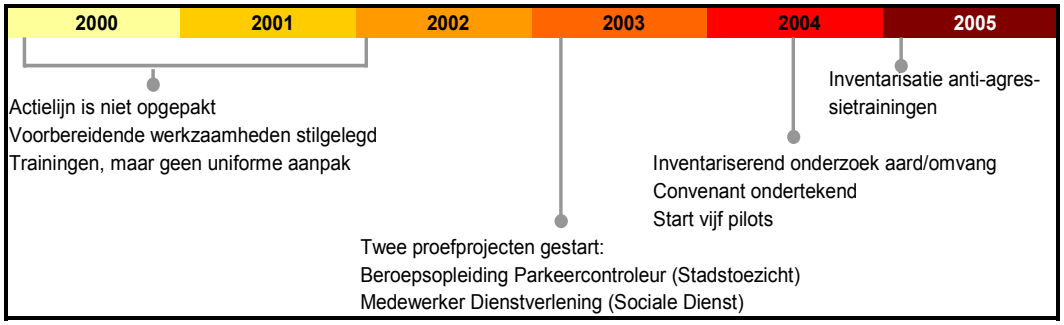

Aanpak harde kern jeugd

In 2002 is besloten om binnen het beleidsprogramma alleen de aandacht te richten op de aanpak harde kern jeugd. De programma's jeugd en veiligheid en veilig in en om school hebben veel aandacht voor preventie en richten zich op lichtere doelgroepen en zijn daarom uit het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld gehaald. Er is vervolgens gezorgd voor een goede afstemming tussen de verschillende programma's. De invoering van de diverse onderdelen van de aanpak harde kern jeugd ligt begin 2005 ruim voor op de planning. De aanhoudingscijfers en de instroomcijfers van de verschillende trajecten laten zien dat veel jongeren worden opgepakt en in trajecten worden geplaatst.

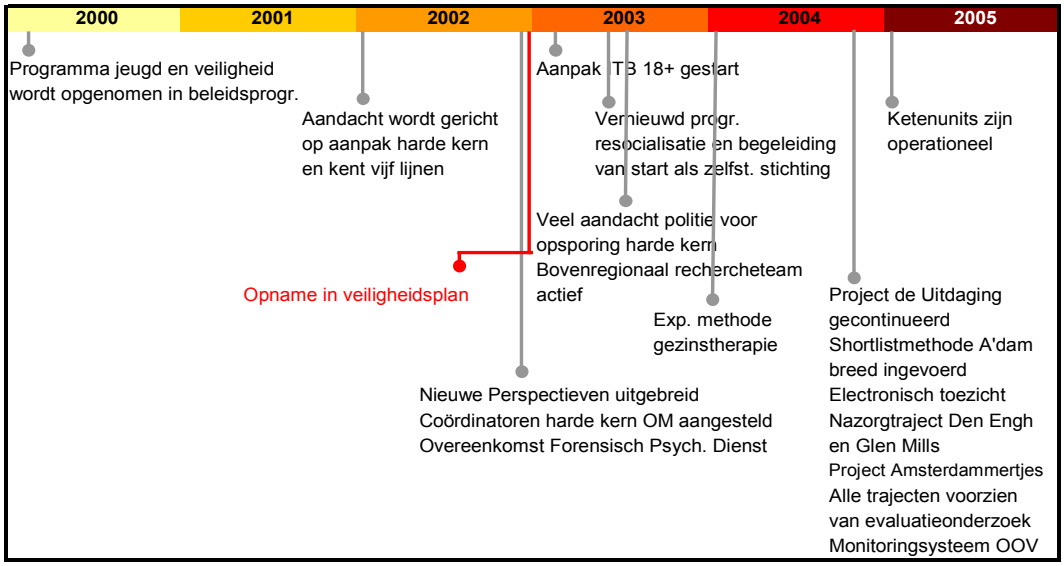

Versterking preventief toezicht

Het vooraf gestelde aantal van 60 Medewerkers Toezicht en Veiligheid (MTV'ers) is gerealiseerd. Er is niet direct met 60 MTV'ers gestart, maar het aantal is in de loop der jaren uitgebreid. Er is een convenant opgesteld en waar nodig vernieuwd. De doelstelling is dat 80 procent van het Amsterdamse publiek tevreden is over de activiteiten van de MTV'ers. De eerste tevredenheidsmetingen over MTV'ers bij het publiek worden in 2005 uitgevoerd.

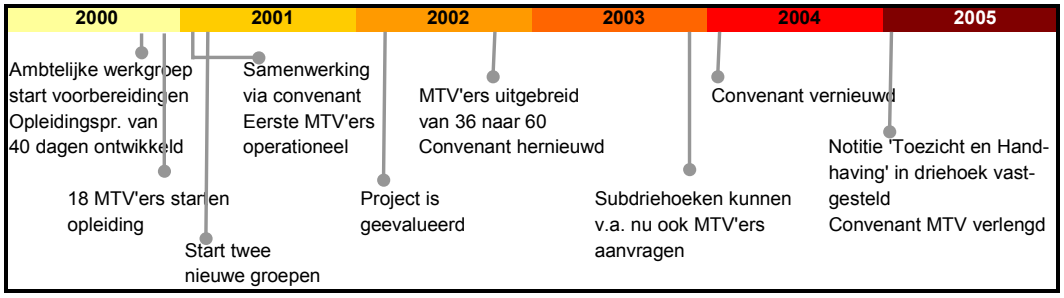

Verhoging veiligheid openbaar vervoer

Er is de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan deze actielijn en er zijn veel activiteiten ontplooid. Deze actielijn is in 2002 ook opgenomen onder het veiligheidsplan. De doelstellingen van dit programma zijn: 1) vermindering zwartrijders; 2) slachtoffers van criminaliteit en geweld in en rond het Amsterdamse openbaar vervoer dient in 2006 vijf procent lager te zijn dan in 2004; 3) het percentage Amsterdammers dat zich onveilig voelt in en rond het Amsterdamse openbaar vervoer dient in 2006 vier procent lager te zijn dan in 2004; 4) overlast moet afnemen. Uit onderzoek van de NS en de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid blijkt dat het aantal slachtoffers van criminaliteit en het aantal bezoekers dat zich onveilig voelt aan het dalen is.

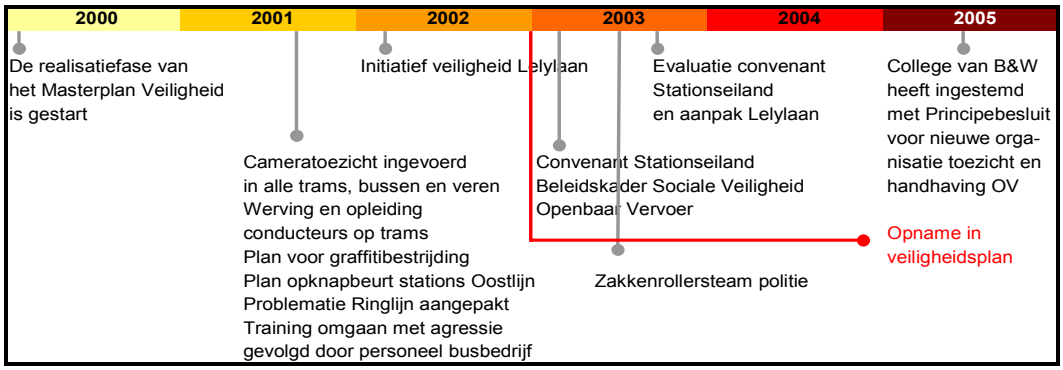

Uitgaansgeweld

Er zijn veel maatregelen genomen binnen deze actielijn. Er is voortgang geboekt met bijvoorbeeld het afkoeluurtje en het dichten van het gat in de nacht, de periode in de nacht waarin er geen openbaar vervoer beschikbaar was. De doelstelling is een afname van het aantal geregistreerde gewelddelicten op de pleinen met twintig procent ten opzichte van 2000. Voor de delicten zakkenrollerij, straatroof en wapenbezit is deze doelstelling al behaald.

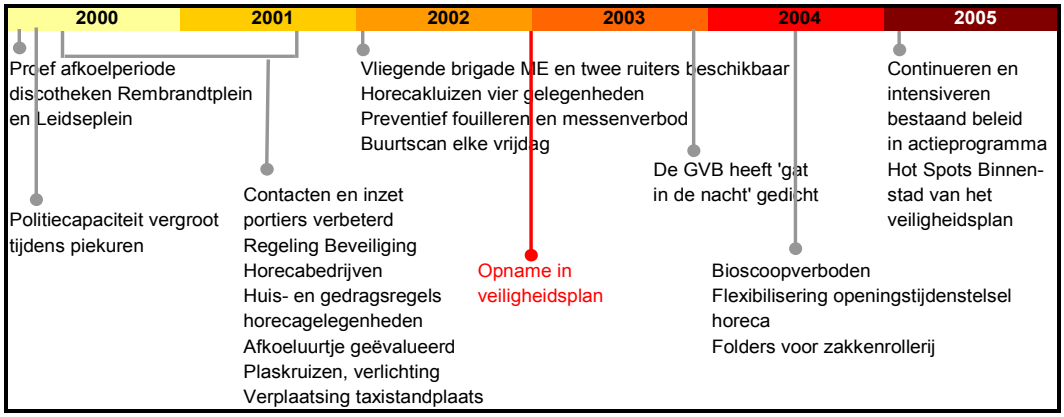

Huiselijk geweld

In deze actielijn wordt actief gewerkt aan de uitvoering van de speerpunten die zijn benoemd in het plan van aanpak 'Stop huiselijk geweld in Amsterdam'. De doelstelling is allereerst om de aanpak huiselijk geweld stadsbreed te realiseren en ten tweede moet de aanpak positief worden geëvalueerd. De stadsdelen die nog geen aanpak huiselijk geweld hebben, zijn daar dit jaar mee aan de slag gegaan. Het Steunpunt Huiselijk Geweld in Osdorp wordt dit jaar geëvalueerd.

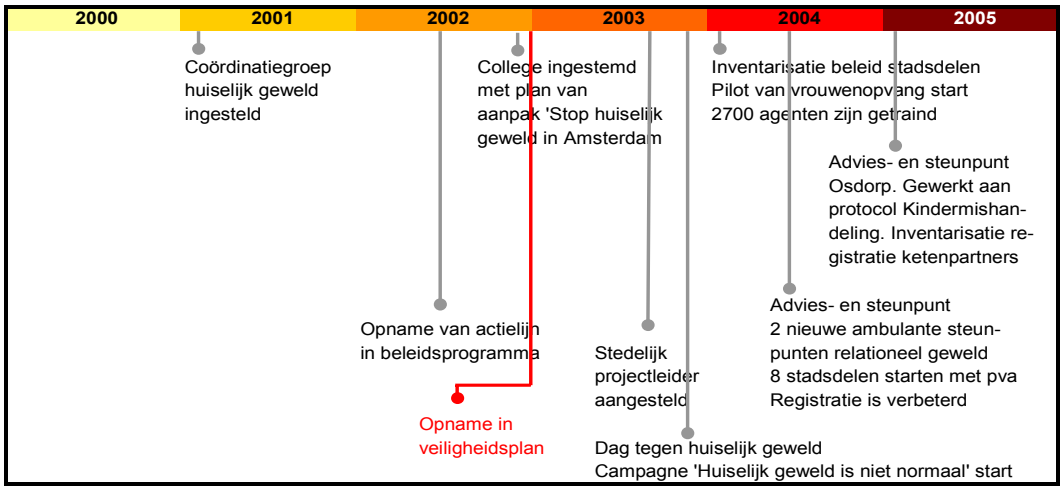

Buurtbemiddeling

Deze actielijn is pas in 2004 ondergebracht bij het beleidsprogramma. Er zijn reeds 50 buurtbemiddelaars opgeleid en ruim eenvijfde van de meldingen is opgelost. De doelstelling is dat alle buurtregisseurs in 2007 beschikken over een buurtbemiddelaar en dat 60 procent van de meldingen wordt opgelost door de buurtbemiddelaar.

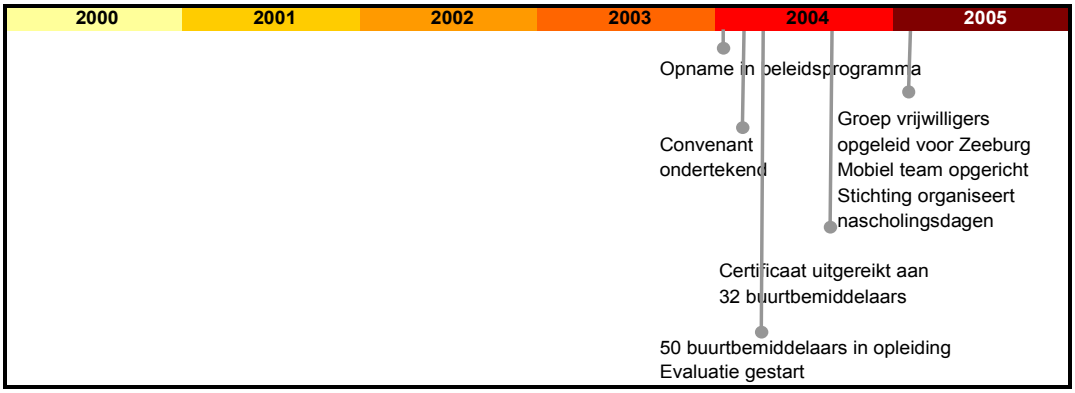

Communicatie

Veel van de voorgenomen activiteiten zijn uitgevoerd. Er is een communicatieplan opgesteld en er is een Taskforce Communicatie ingesteld. Er zijn veel activiteiten ondernomen, zoals het opzetten van een website, publiekscampagnes, werkconferenties en ambtswoning-gesprekken. De doelstelling is dat 80 procent van de Amsterdamse bevolking in 2006 het veiligheidsbeleid van de gemeente positief waardeert en dat de interne partners 100 procent op de hoogte zijn van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld en dat 80 procent van hen de uitvoering ondersteunt.

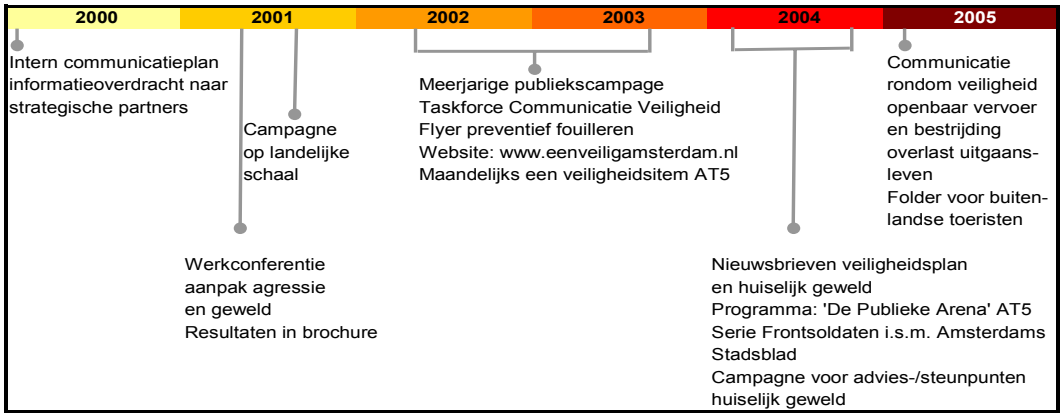

Alcoholmatiging

Binnen deze actielijn zijn tal van activiteiten tot uitvoering gebracht. Vanwege de grote nadruk op volksgezondheidsaspecten is echter besloten dat deze actielijn verder zal worden uitgevoerd door de DMO en de GG&GD.

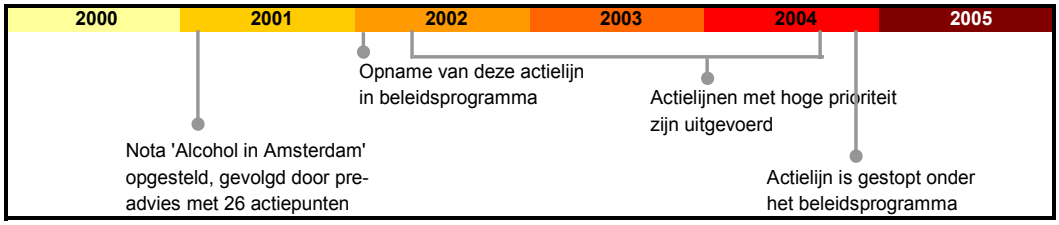

4 WAARDE BELEIDSPROGRAMMA

4.1 Inleiding

In de vorige twee hoofdstukken heeft de nadruk gelegen op het organisatorische en procesmatige verloop van het beleidsprogramma en de verschillende actielijnen daarbinnen. Er is uiteengezet hoe het beleidsprogramma tot stand is gekomen, hoe het georganiseerd is en wat de ontwikkelingen zijn geweest binnen de actielijnen. Daarmee is nog geen antwoord gegeven op de vraag welke toegevoegde waarde het beleidsprogramma heeft gegenereerd in de afgelopen jaren. En ook is geen antwoord gegeven op de vraag wat er minder goed is gegaan in de uitvoering van het beleidsprogramma en dus in de toekomst verbetering behoeft. Deze vragen worden in dit hoofdstuk behandeld.

We beperken ons in paragraaf 4.2 nadrukkelijk tot de waarde van het programma, dat wil zeggen de overkoepelende organisatie en wijze van aansturing en hebben het hier niet over de waarde van de afzonderlijke actielijnen, noch in termen van resultaten en effecten, noch in termen van uitvoering en aansturing. Bij het benoemen van de waarde betrekken we de historische context van het programma. In paragraaf 4.3 besteden we aandacht aan die zaken die minder goed zijn verlopen in het beleidsprogramma: de mogelijke verbeterpunten. In paragraaf 4.4 beantwoorden we puntsgewijs de eerste zes hoofdvragen van het onderzoek zoals verwoord op bladzijde vijf en zes van dit rapport. De hoofdvragen zeven en acht worden in paragraaf 5.3 beantwoord.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op een analyse van de documentatie van het programma, aangevuld met interviews met de projectleiders van de afzonderlijke actielijnen en andere betrokkenen.

4.2 Toegevoegde waarde

1 Signaalwerking

De directe aanleiding voor de realisatie van het beleidsprogramma in 1999 bestond uit een aantal voorvallen van zinloos geweld in Amsterdam. Het beleidsprogramma vormde het bestuurlijk antwoord op deze voorvallen. Met de instelling van het beleidsprogramma is een belangrijk signaal afgegeven. Er werd duidelijk gemaakt dat de gemeente Amsterdam en haar veiligheidspartners één front wilden gaan vormen tegen agressie en geweld en dat een gecoördineerde meerjarige inspanning van partijen noodzakelijk zou zijn. Er werd met andere woorden een signaal afgegeven dat agressie en geweld op meerdere terreinen krachtig

bestreden dienden te worden en dat het de gemeente Amsterdam ernst is. De signaalwerking gold zowel richting de burgers als richting de partners. Bij de partners vertaalde de signaalwerking zich in een toegenomen sensibiliteit voor het nemen van maatregelen om agressie en geweld tegen te gaan. Met de realisatie van het beleidsprogramma ontstond een platform waar men kennis en ervaring kon uitwisselen.

2 Politieke agenda

Door afzonderlijke actielijnen in één beleidsprogramma onder te brengen en ook op dat niveau de voortgang jaarlijks te rapporteren, heeft het beleidsprogramma periodieke politieke aandacht gekregen en is het thema agressie en geweld niet van de politieke agenda verdwenen.

3 Verantwoording en sturen op hoofdlijnen

Door afzonderlijke actielijnen, acties en projecten in één programma onder te brengen, is een platform gecreëerd waar op een geaggregeerd niveau verantwoording is afgelegd over de aanpak van agressie en geweld. Verantwoording en sturing hebben op programmaniveau zowel ambtelijk als politiek/bestuurlijk op hoofdlijnen plaatsgevonden. Op afzonderlijk projectniveau vond desgewenst sturing op detailniveau plaats. Overigens heeft niet bij alle actielijnen en afzonderlijke projecten actieve sturing plaats hoeven vinden. In voorkomende gevallen kon worden volstaan met het monitoren van de ontwikkelingen.

4 Financiële zekerstelling

Het beleidsprogramma heeft voor de verschillende actielijnen betekend dat men gedurende meerdere jaren kon beschikken over voldoende budget en dat men dit budget ook flexibel kon aanwenden. Binnen en tussen de afzonderlijke actielijnen was er voldoende ruimte om te schuiven met budgetten als de uitvoering van de acties en de actielijnen daar om vroeg. Het beleidsprogramma heeft ook de benutting van externe financiering vergemakkelijkt.

5 Netwerkvorming en informatiepositie

Het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld heeft een positieve extra impuls gegeven aan de netwerkvorming tussen de partners die in de verschillende actielijnen participeren en heeft de informatiepositie van met name de externe partners verbeterd: men heeft elkaar leren kennen en men weet elkaar beter en sneller te vinden ook buiten het programma om. Op ICT-gebied heeft afstemming plaatsgevonden tussen de partners. Het beleidsprogramma heeft dit proces gefaciliteerd en versneld.

6 Samenwerking en ketenregie

Het beleidsprogramma heeft een bijdrage geleverd aan het realiseren van ketenregie ten aanzien van de aanpak van agressie en geweld. De samenwerking in de actielijnen heeft de

partners ertoe aangezet om het beleid en de activiteiten beter op elkaar af te stemmen. Dit effect wordt met name onderkend door de partners buiten de directie OOV van de gemeente Amsterdam. De praktische, projectmatige aanpak van het beleidsprogramma heeft tot gevolg gehad dat de partners in de diverse actielijnen eenzelfde probleemdefinitie zijn gaan hanteren, overeenstemming hebben bereikt over te nemen maatregelen en samenwerking hebben gerealiseerd in de uitvoering. Met name vanuit de politie en het Openbaar Ministerie is dit als één van de voordelen van het beleidsprogramma genoemd.

7 Ontwikkel- en experimenteerruimte

Het beleidsprogramma heeft binnen de afzonderlijke actielijnen voldoende ruimte gecreëerd om nieuw beleid te ontwikkelen, daarmee te experimenteren en om dit vervolgens in de praktijk te brengen, zoals bijvoorbeeld het geval is geweest bij de actielijn cameratoezicht. Het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld heeft nieuwe beleidsinitiatieven de kans gegeven zich te bewijzen zonder daarbij continu in het brandpunt van de politieke en publieke belangstelling te staan.

8 Evidence-based werken

Het beleidsprogramma heeft van begin af aan een praktische inslag gehad. Doelstellingen moeten concreet en haalbaar zijn en moeten vooral ook meetbaar geformuleerd worden. Alle actielijnen werden en worden nog steeds periodiek onderzocht op effectiviteit. Acties en projecten die niet bewezen effectief zijn, kunnen op een dergelijke manier worden bijgesteld of in het uiterste geval worden stopgezet, waardoor er weer ruimte ontstaat voor nieuwe initiatieven.

9 Kennisopbouw

Het beleidsprogramma heeft erin geresulteerd dat op een aantal terreinen en ten aanzien van een aantal thema's kennisopbouw heeft plaatsgevonden. De combinatie van experimenteerruimte en evidence-based werken heeft daar borg voor gestaan. Cameratoezicht is daar een goed voorbeeld van.

10 Flexibiliteit

De evidence-based wijze van werken heeft het beleidsprogramma flexibel gehouden. Ook anderszins heeft het beleidsprogramma zich flexibel getoond: nieuwe initiatieven zoals huiselijk geweld en buurtbemiddeling hebben een plek in het programma gekregen. Vanuit het beleidsprogramma kon aan deze thema's extra aandacht worden gegeven. Het perspectief van de gebiedsgerichte en dadergerichte aanpak als beleidskader is in Amsterdam voor het eerst in het kader van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld toegepast (halverwege het programma) en is later overgenomen in het veiligheidsplan.

11 Synergie

Tussen bepaalde actielijnen zijn synergie-effecten opgetreden en heeft men kunnen profiteren van elkaars resultaten en inzichten. Een goed voorbeeld hiervan is de positieve invloed die preventief fouilleren heeft gehad op de veiligheid in het openbaar vervoer en de samenwerking die is ontstaan tussen de aanpak van de harde kern in Amsterdam-West en het bestrijden van de uitgaanscriminaliteit op en rond het Leidseplein.

4.3 Verbeterpunten

1 Licht sturingsmodel werkt niet altijd

Het lichte sturingsmodel heeft niet bij alle actielijnen even goed gewerkt. De actielijn 'Bestrijding agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel' is in de eerste twee jaar niet goed van de grond gekomen. Het lichte sturingsmodel verschafte de directie OOV onvoldoende basis om de actielijn voortvarend op te pakken c.q. een doorstart te laten maken.

2 Onvoldoende gebruik van voorlichting en communicatie als beleidsinstrument in de actielijnen

Het lichte sturingsmodel vertaalde zich wat betreft de inzet van voorlichting en communicatie in het uitgangspunt dat de actielijnen in principe zelf zorgdragen voor de communicatie en daarbij desgewenst gebruik kunnen maken van de kennis en expertise van voorlichting en communicatie. Het initiatief lag bij de actielijnen en dat heeft in een aantal gevallen geleid tot onderbenutting van de mogelijkheden die communicatie te bieden heeft, met als gevolg dat de communicatie zich heeft geconcentreerd op overkoepelend niveau.

3 Persoonsgebonden netwerk

De netwerkvorming die heeft plaatsgevonden in het kader van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld was deels persoonsgericht. Personen wisten elkaar in het algemeen goed te vinden, wat voor netwerkvorming een essentiële, maar niet een afdoende voorwaarde is. Het netwerk van personen moet geïnstitutionaliseerd worden en evolueren tot een netwerk van organisaties en structuren. Dat laatste heeft niet altijd plaatsgevonden, wat wellicht (in geval dat personen wegvallen) tot continuïteitsproblemen kan leiden.

4.4 Beantwoording onderzoeksvragen

In deze paragraaf beantwoorden we de eerste zes hoofdvragen van het onderzoek. In hoofdstuk vijf wordt ingegaan op de zevende en achtste onderzoeksvraag.

1. *Wat waren de oorspronkelijke kenmerken van de filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld in Amsterdam?*

De filosofie van het beleidsprogramma is gekenmerkt door de volgende aspecten:
- urgentie;
- antibureaucratische aanpak (korte lijnen tussen de meest betrokkenen in zowel de opzet als de uitvoering);
- praktische invalshoek (zo veel mogelijk concrete maatregelen en concrete resultaten);
- experimentele setting (werken vanuit een 'beschermde situatie' waarin ruimte bestaat voor onconventionele maatregelen);
- flexibiliteit (voldoende ruimte bieden voor tussentijdse bijstelling en aanpassing aan de actualiteit);
- lichte sturing waar mogelijk;
- evidence-based werken.

2. *Hoe hebben de filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze zich in de loop der jaren ontwikkeld?*

De oorspronkelijke kenmerken van de filosofie, uitgangspunten, organisatie, aansturing en werkwijze zijn in de loop der jaren niet of nauwelijks veranderd. Wellicht met uitzondering van het concept van lichte sturing dat bij één actielijn minder goed bleek te werken (actielijn bestrijding agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel).

3. *(en 4.) Op welke wijze en in welke mate hebben de filosofie, uitgangspunten, et cetera de ontwikkelingen binnen de actielijnen positief beïnvloed en in welke mate hebben zij aantoonbaar bijgedragen aan het behalen van specifieke resultaten?*

Alle actielijnen hebben aantoonbaar voordeel gehad bij de onderbrenging in het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. De voordelen laten zich kort en kernachtig als volgt omschrijven: het beleidsprogramma heeft ruimte gecreëerd om op een contentieuze wijze te werken aan verschillende actielijnen, daarbij een goede samenwerkingsrelatie op te bouwen met de diverse partners en waar nodig ook in te spelen op actuele ontwikkelingen.

5. *Welke waarde heeft het beleidsprogramma gegenereerd op het gebied van samenwerking, synergie-effecten, draagvlak bij partners, efficiency, effectiviteit, flexibiliteit en snelheid van handelen/inspelen op de actualiteit?*

Het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld heeft de volgende meerwaarde gegenereerd:

- Signaalwerking: via het beleidsprogramma is een krachtig signaal afgegeven dat Amsterdam agressie en geweld op meerdere terreinen krachtig bestrijdt.
- Politieke agenda: het beleidsprogramma heeft ervoor gezorgd dat de bestrijding van agressie en geweld op de politieke agenda is gezet en daar ook is gebleven.
- Verantwoording en sturen op hoofdlijnen: het beleidsprogramma heeft (politieke en ambtelijke) sturing op hoofdlijnen mogelijk gemaakt.
- Financiële zekerstelling: via het beleidsprogramma is de aanpak van agressie en geweld in Amsterdam voor meerdere jaren financieel zeker gesteld.
- Netwerkvorming en informatiepositie: het beleidsprogramma heeft een extra impuls gegeven aan de netwerkvorming tussen partners en heeft de onderlinge informatie-uitwisseling bevorderd.
- Samenwerking en ketenregie: het beleidsprogramma heeft een positieve invloed gehad op de realisatie van samenwerking en ketenregie.
- Ontwikkel- en experimenteerruimte: het beleidsprogramma heeft ruimte gecreëerd om nieuw beleid te formuleren en om dit in praktijk te brengen.
- Evidence-based werken: de actielijnen en acties die zijn opgenomen in het beleidsprogramma hebben -indachtig de uitgangspunten van dit programma- ook daadwerkelijk concrete en toetsbare doelstellingen gehanteerd en deze ook in de praktijk getoetst.
- Kennisopbouw: in de verschillende actielijnen is door ervaring veel kennis opgebouwd.
- Flexibiliteit: het actieprogramma heeft flexibiliteit getoond waardoor kon worden ingespeeld op veranderende omstandigheden en op de actualiteit.
- Synergie: het actieprogramma heeft in beperkte mate synergetische effecten opgeleverd waarbij ervaringen tussen acties en actielijnen zijn uitgewisseld en leereffecten zijn opgetreden.

6. *Hoe oordelen de partners over de waarde van het beleidsprogramma en over de wenselijkheid om (onderdelen van) het beleidsprogramma te continueren?*

Alle (externe) partners zijn tevreden met de opzet, het verloop en de behaalde resultaten van het beleidsprogramma. Zij onderschrijven de in dit hoofdstuk geformuleerde meerwaarde van het programma en geven aan dat zowel deze meerwaarde als ook de programmatische aandacht voor agressie en geweld ook in de toekomst gegarandeerd moet blijven.

5 DE TOEKOMST VAN HET BELEIDSPROGRAMMA

In de vierde fase van het onderzoek is een expertmeeting gehouden met de leden van de CAAG. Deze expertmeeting had tot doel om aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek te discussiëren over de toekomst van het beleidsprogramma. In paragraaf 5.1 doen we op hoofdlijnen verslag van deze discussie. In paragraaf 5.2 trekken we enkele conclusies. Paragraaf 5.2 weerspiegelt de mening van de onderzoekers.

5.1 Verslag CAAG-discussie

Agressie en geweld
Agressie en geweld waren bij de start van het beleidsprogramma hot issues, die politieke aandacht behoefden. In de jaren die volgden was het dankzij het beleidsprogramma mogelijk om adequaat in te spelen op ontwikkelingen en incidenten op dit gebied. Gebleken is dat agressie en geweld continue aandacht vergen van beleidsmakers. Na jarenlange inspanningen en vooruitgang op diverse gebieden blijven zich incidenten voordoen, die een grote invloed hebben op de gevoelens van onveiligheid bij burgers. Het is daarom volgens alle CAAG-leden belangrijk om ook in de toekomst te blijven investeren in het terugdringen van agressie en geweld.

Het is een duidelijke zaak dat de aandacht voor agressie en geweld moet blijven bestaan. Minder duidelijk is het in welke vorm dit moet plaatsvinden. Moet het beleidsprogramma in de huidige vorm doorgezet worden? Om een antwoord te kunnen geven op deze vraag is het belangrijk om alle reeds bestaande initiatieven en programma's over het thema agressie en geweld te analyseren. Naast het beleidsprogramma komen de thema's agressie en geweld namelijk ook in een breder perspectief terug onder het veiligheidsplan en het programma Wij Amsterdammers.

Analyse bestaande initiatieven en actielijnen
Bij een analyse van de bestaande veiligheidsprogramma's is het allereerst van belang om te bekijken welke initiatieven of actielijnen doorgezet moeten worden, welke overlap er in actielijnen bestaat tussen de diverse programma's en welke nieuwe thema's aandacht verdienen. De initiatieven die in de toekomst moeten worden gecontinueerd, zijn de initiatieven die hun effectiviteit reeds bewezen hebben of de initiatieven die succesvol lijken. Een analyse van uitgevoerde effect- en evaluatiestudies is hiervoor noodzakelijk.

Een duidelijke overlap is te vinden in thema's uit het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld en het veiligheidsplan. Beide programma's richten zich op huiselijk geweld, aanpak harde kern jeugd, veiligheid openbaar vervoer en de pleinenaanpak. Er moet bekeken worden hoe groot deze overlap is en wat de overlap is met andere programma's.

Beleidsprogramma
Als duidelijk is welke initiatieven of actielijnen op het gebied van agressie en geweld in de toekomst doorgezet moeten worden of welke thema's aandacht moeten krijgen, moet besloten worden of de actielijnen worden ondergebracht bij een programma en zo ja, onder welk programma.

De CAAG-leden zijn van mening dat de functies van het beleidsprogramma zoals deze in hoofdstuk vier zijn beschreven van belang zijn voor de voortgang en ontwikkeling van de bij een beleidsprogramma ondergebrachte actielijnen, ongeacht het thema of het soort beleidsprogramma. Indien wordt gekozen voor het onderbrengen van bestaande actielijnen, zoals bijvoorbeeld aanpak harde kern jeugd onder het veiligheidsplan, moet gewaarborgd worden dat deze actielijn in dezelfde luwte kan opereren, van de opgebouwde expertise gebruik kan blijven maken en dezelfde ontwikkelruimte krijgt als onder het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. De CAAG-leden zijn kortom van mening dat herschikking van actielijnen en initiatieven onder de diverse programma's noodzakelijk is met als voorwaarde dat de actielijnen moeten kunnen blijven profiteren van de voordelen die het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld te bieden heeft.

Bij het opnieuw vormgeven van de diverse veiligheidsprogramma's is het belangrijk dat de directie OOV voortdurend de afweging maakt of bepaalde zaken tot de kerntaken van de gemeente behoren. Indien dit niet het geval is, moet gezocht worden naar een manier om de betreffende thema's bij de partners onder te brengen en te borgen. Het is daarbij wel belangrijk dat de gemeente haar informatiepositie behoudt om de voortgang te kunnen monitoren.

Resultaat
Het resultaat van de hierboven beschreven analyses en beslissingen die moeten plaatsvinden is een herschikking van actielijnen onder de verschillende programma's. Daarbij worden de actielijnen die bewezen effectief zijn, doorgezet, verdwijnt de onnodige overlap tussen de diverse programma's, worden de witte vlekken opgevuld en wordt de waarde die het huidige beleidsprogramma aanpak agressie en geweld genereert, gewaarborgd.

5.2 Enkele conclusies met betrekking tot de toekomst

Noodzaak beleidsprogramma als instrument

Het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld heeft als programma c.q. beleidsinstrument bewezen meerwaarde te hebben. Door diverse actielijnen en acties, die weliswaar het beleidsthema 'agressie en geweld' gemeenschappelijk hebben, maar inhoudelijk meer verschillen dan overeenkomsten vertonen, onder één beleidsprogramma te scharen, zijn goede voorwaarden gecreëerd voor een succesvolle bestrijding van agressie en geweld in Amsterdam. Die voorwaarden moeten behouden blijven en kunnen in principe ook op andere beleidsterreinen worden toegepast. De programmatische aanpak voorkomt dat de waan van alledag gaat overheersen, dwingt beleidsmakers om de grote lijnen van het beleid in de gaten te houden en biedt volop mogelijkheden voor samenwerking, netwerkvorming en om van elkaar te leren. Een programmatische aanpak beschouwt beleid en beleidsontwikkeling niet als een lineair proces met vastgestelde routes en einddoelen, maar veeleer als een iteratief proces dat zich continu aanpast aan veranderende omstandigheden zonder daarbij de grote koers uit het oog te verliezen. Programmatisch werken zoals dat vorm heeft gekregen in het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld, is een essentieel en niet meer weg te denken beleidsinstrument dat bij uitstek geschikt is om lijn te brengen in de aanpak van en communicatie over ingewikkelde maatschappelijke problemen die een meerjarige en langdurige, intensieve aanpak vereisen waar meerdere partijen bij moeten samenwerken. De aanpak van agressie en geweld is daar een goed voorbeeld van gebleken.

Aandacht voor agressie en geweld blijvend noodzakelijk

Agressie en geweld is een niet meer weg te denken fenomeen in de hedendaagse maatschappij en manifesteert zich in vele gedaanten en op uiteenlopende maatschappelijke terreinen. De directe aanleiding voor het opzetten van het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld, namelijk enkele voorvallen van zinloos geweld en de maatschappelijke ophef en onrust die dat veroorzaakte, is nog steeds actueel. Maar ook andere signalen wijzen op de noodzaak om blijvend aandacht te besteden aan de bestrijding van agressie en geweld. Recent uitgevoerd onderzoek in Amsterdam laat zien dat bijna de helft van de leerkrachten in het voortgezet onderwijs regelmatig geconfronteerd wordt met extreme of radicale uitingen van leerlingen.[1] Uit datzelfde onderzoek blijkt dat iets meer dan eenderde van de leerkrachten vaak of soms geconfronteerd wordt met leerlingen die het gebruik van geweld beschouwen als normaal en geoorloofd gedrag. Signalen vanuit de Amsterdamse Sociale Dienst wijzen erop dat (verbale) agressie en geweld tegen baliepersoneel zeker niet minder is geworden in de afgelopen jaren. Klaarblijkelijk is voor veel mensen de drempel om over te gaan tot agressief gedrag nog steeds (te) laag en is -althans bij een deel van de Amsterdamse jeugd- het denken over de (on)toelaatbaarheid van agressie en geweld als maatschappelijk dwang-

[1] Extremisme en radicalisering in het Amsterdamse voortgezet onderwijs, Dienst Onderzoek en Statistiek, juni 2005.

middel aan het veranderen. Dit zijn zorgwekkende ontwikkelingen die nopen tot een blijvende alertheid en beleidsmatige aandacht voor de bestrijding van agressie en geweld. In dat kader is in het programma 'Wij Amsterdammers' en in de actielijn aanpak harde kern jeugd gestart met een aanpak signalering en het tegengaan van radicalisering van jongeren.

Programmatische aandacht voor agressie en geweld in het veiligheidsplan

Wij pleiten ervoor het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld als één van de actieprogramma's op te nemen in het veiligheidsplan Amsterdam, de bewezen succesvolle en uitgekristalliseerde actielijnen uit het beleidsprogramma te halen en in te voegen in het veiligheidsplan en het beleidsprogramma te voeden met nieuwe thema's die verder ontwikkeld moeten worden zoals bijvoorbeeld de radicalisering van (groepen) jongeren. Deze constructie heeft een aantal belangrijke voordelen:

- De eerder geformuleerde voordelen van het beleidsprogramma kunnen van toepassing blijven.
- Er wordt een blijvend signaal afgegeven aan de Amsterdamse bevolking dat agressie en geweld niet getolereerd worden.
- Het beleidsprogramma als één van de actielijnen van het veiligheidsplan biedt een uitstekend platform voor communicatie en voorlichting dat het niveau van de afzonderlijke acties en projecten overstijgt zonder daarbij uit te komen op het (noodzakelijkerwijs) abstracte niveau van het veiligheidsplan als geheel.
- Nieuwe thema's kunnen profiteren van de luwte van het beleidsprogramma en zo tot wasdom komen om daarna een goed beargumenteerde en eigenstandige plek in het veiligheidsplan te krijgen.

BIJLAGEN

BIJLAGE I

FEITENRECONSTRUCTIE

Cameratoezicht

- **September 2000**: Er wordt een projectgroep (vertegenwoordigers van de driehoekspartners, stadsdelen en eventueel een privacydeskundige) geïnstalleerd. Deze groep moet in eerste instantie onderzoeken welke gebieden in aanmerking komen voor de invoering van cameratoezicht. Ook stellen zij randvoorwaarden voor cameratoezicht en een format voor één of meer proefprojecten op en geven advies aan de driehoek. Het reeds in gang gezette experiment in Slotervaart/Overtoomse Veld gaat hier deel van uitmaken.
- **November 2000**: Presentatie nota 'Inzoomen op Veiligheid' (passeerde op 21 januari 2001 de raad). In de nota wordt voorgesteld om door middel van een drietal experimenten de werkingskracht van cameratoezicht onder verschillende condities vast te stellen.
- **Najaar 2001:** Drie experimenten zijn gestart: Kraaiennest (kent al sinds 1997 vormen van cameratoezicht), Slotervaart - Overtoomse Veld (op twee locaties, namelijk het August Allebéplein en het Belgiëplein) en Binnenstad (experiment nog in voorbereiding door een afzonderlijke werkgroep). Tegelijkertijd met de experimenten loopt een evaluatie van DSP.
- **Maart 2003**: Evaluatie cameratoezicht Allebéplein, Belgiëplein en Kraaiennest gereed.
- **April 2003:** De projectgroep Cameratoezicht komt met een vernieuwd Beleidskader Cameratoezicht.
- **Augustus 2003**: Op basis van de evaluatie is het Beleidskader Cameratoezicht vastgesteld en passeerde in augustus 2003 de raad.
- **Januari 2004**: Cameratoezicht start op het Delflandplein.
- **Februari 2004**: Start cameratoezicht Nieuwendijk en Wallengebied. Verder heeft de burgemeester een Tijdelijke Bijdrageregeling Cameratoezicht ingesteld waarmee financieel kan worden bijgedragen aan cameraprojecten in de stadsdelen. Binnen de directie Openbare Orde en Veiligheid is een expertisecentrum Cameratoezicht ingesteld.
- **Voorjaar 2004:** Cameratoezicht Amsterdamse Poort is van start gegaan.
- **Oktober 2004**: Evaluatie cameratoezicht Binnenstad gereed.
- **Eind 2004:** Het cameratoezicht op het Sierplein en het Staalmanplein is van start gegaan.
- **Eerste helft 2005:** Er zijn camera's geplaatst op het Makassarplein, in winkelcentrum Ganzepoort, in winkelcentrum Venserpolder en in de openbare ruimte rond het Centraal Station. De mogelijkheden voor flexibel cameratoezicht zijn onderzocht en op 1 augustus start een proef in Amsterdam-Noord.

Amsterdam wapenvrij

- **Voorjaar 1998**: Het wapenontmoedigingsbeleid wordt geëntameerd. Een brede ambtelijke werkgroep wordt opgezet. Deze werkgroep ontwikkelt sindsdien een beleid gericht op een stedelijk klimaat waarin gebruik van wapens onacceptabel is en niet wordt getolereerd. In het eerste jaar heeft de werkgroep zich vooral gericht op het ontwikkelen van een juridisch instrumentarium, een wapeninleveractie plus een bijbehorende publiciteitscampagne en de bestrijding van wapenbezit binnen het uitgaansleven en het onderwijs.
- **2000**: Vervolginspanningen in het kader van Amsterdam wapenvrij wordt ondergebracht bij het beleid aanpak agressie en geweld. Hiervoor is opnieuw een ambtelijke werkgroep ingesteld.
- **Najaar 2001:** De afgelopen jaren is vooral gewerkt aan het creëren van juridische en organisatorische randvoorwaarden. Bestrijding van wapenbezit en wapengeweld is een taak voor politie en OM. Deze instanties beschikken inmiddels over een adequate organisatorische infrastructuur, waarbij vanuit het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld een ondersteunende en faciliterende bijdrage wordt geleverd. In de APV is de mogelijkheid opgenomen dat inrichtingen die voor het publiek toegankelijk zijn, worden gesloten als er wapens worden aangetroffen.
- **2001-2003**: Deze jaren hebben vooral in het teken gestaan van periodieke wapencontroles op scholen, in de horeca en onder verkeersdeelnemers. Met de horeca zijn sluitende afspraken gemaakt over de te volgen handelswijze bij constatering van wapenbezit onder bezoekers. Daarnaast is veel energie gestoken in uitbreiding van wettelijke mogelijkheden om wapenbezit tegen te gaan. Verder hebben er regelmatig wapencontroles bij verlofhouders, schietverenigingen en erkenninghouders plaatsgevonden. Ook is er extra alertheid op wapens bij verkeerscontroles. Het opsporings- en vervolgingsbeleid is aanzienlijk aangescherpt. Er wordt scherper op wapens gelet door Horeca Interventie Teams. In oktober 2003 is de campagne Meld M. gestart. In 2002 heeft de regering met een wetswijziging preventief fouilleren mogelijk gemaakt (in mei 2003 is hiervan een procesevaluatie verschenen en in mei 2004 is een evaluatie van preventief fouilleren verschenen). Er is een flyer gemaakt met tekst en uitleg over preventief fouilleren, die de politie kan uitdelen aan iedereen die door de politie wordt gefouilleerd.
- **2004:** Op basis van de evaluaties preventief fouilleren en de cijfers van de politie heeft het College van B&W in juni besloten om de veiligheidsrisicogebieden met een jaar te verlengen tot 1 juli 2005. De politie heeft in 2004 48 wapencontroles uitgevoerd op scholen. Verder heeft de politie wapencontroles uitgevoerd bij alle 1800 verlofhouders, 17 van de 35 schietverenigingen en bij alle 6 erkenninghouders. Er zijn verder nog horecakluizen geplaatst bij diverse horecabedrijven.
- **Eerste helft 2005:** In juni is de derde evaluatie preventief fouilleren (periode 1 juli 2004 - 1 juli 2005) afgerond. Op basis van die evaluatie zijn de veiligheidsrisicogebieden met twee jaar verlengd tot 1 juli 2007.

Bestrijding agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel

- **2000:** Er zijn plannen om een projectbureau op te richten voor een meerjarenprogramma.
- **Najaar 2001**: Deze actielijn is niet opgepakt en daardoor niet van de grond gekomen. Derhalve zijn de voorbereidende werkzaamheden voor het project in november 2000 stilgelegd. Wel wordt er iets gedaan om agressie en geweld het hoofd te bieden, zoals trainingen, maar er is geen uniforme aanpak. Ook wordt er onvoldoende geregistreerd, waardoor er geen vooruitgang gemeten kan worden.
- **Voorjaar 2003:** Twee proefprojecten zijn gestart: Beroepsopleiding Parkeercontroleur van de dienst Stadstoezicht en Medewerker Dienstverlening van de Sociale Dienst Amsterdam. Er is een op maat gemaakt instrument ontwikkeld waarmee incidenten worden geregistreerd bij Stadstoezicht en de Sociale Dienst. Opleiding is een succes.
- **Augustus 2003:** De driehoek heeft zich uitgesproken voor een convenant over agressie en geweld tegen gemeentelijk personeel.
- **2004:** Bureau Driessen heeft een inventariserend onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van agressie en geweld tegen gemeenteambtenaren. Uit deze inventarisatie komt naar voren dat agressie en geweld tegen ambtenaren van de gemeente veel voorkomt. In december is een convenant ondertekend door de gemeente, het OM en de politie. Hierin zijn afspraken vastgelegd over preventie, registratie, inzet politie, aangifte, vervolging, monitoring en communicatie. Er is verder gestart met vijf pilots: dienst Stadstoezicht, Sociale Dienst, GG&GD (Ambulancedienst), stadsdelen Oud-Zuid en Westerpark. De pilots die in 2003 zijn gestart, zijn geëvalueerd.
- **Eerste helft 2005:** Alle vijf pilots zijn gestart en de plannen van aanpak zijn bijna gereed. Er wordt een inventarisatie gemaakt van de verschillende anti-agressietrainingen zodat stadsbreed een aanbod op maat geboden kan worden. Intern wordt over deze aanpak gecommuniceerd via intranet en P&O-nieuwsbrieven.

Jeugd en veiligheid, aanpak harde kern jeugd

- **2000:** Er is reeds een gemeentebreed programma jeugd en veiligheid (in het kader van het Grote Stedenbeleid). Ook wordt het project veilig in en om school geïntensiveerd en uitgebreid. Daarnaast wordt er een hoge prioriteit gegeven aan de aanpak van de harde kern jeugd. Onder deze groep zijn de meest agressieve jongeren te vinden. In het proramma jeugd en veiligheid is al voorzien in de aanpak van lichtere doelgroepen, maar de harde kern jeugd wordt nog niet bereikt.
- **Januari 2003:** De programma's jeugd en veiligheid en veilig in en om school richten zich op lichtere doelgroepen. De grote problemen met harde kern jeugd hebben ervoor gezorgd dat er een aanpak harde kern jeugd van start is gegaan. Deze aanpak heeft een eigen budget en ontvangt geen budget vanuit het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. Het is een budget voor de periode 2003-2006. De aanpak harde kern jeugd kent vijf lijnen (met bijbehorende acties en activiteiten), namelijk 1) voorkomen van doorstroming naar de harde kern, 2) intensivering opsporing en vervolging, 3) intensivering resocialisatie, 4) uitbreiding jeugdpsychiatrie en 5) verbetering informatiepositie.
- **Maart 2003:** De aanpak ITB 18+ is gestart. Jaarlijks worden 50 volwassen harde kern jongeren uit Amsterdam-West geresocialiseerd.
- **Mei 2003:** Het vernieuwde programma Resocialisatie en Begeleiding is van start gegaan als zelfstandige stichting.
- **November 2003:** Besluit om vijf ketenunits op te zetten. Dit is een samengaan van JOT's, casuïstiekoverleggen en de JCO's.
- **2003:** Veel aandacht vanuit de politie voor opsporing van harde kern jeugd. In vijf districten zijn met opsporing belaste teams ingericht. Daarbij wordt de doelgroep in beeld gebracht en opgepakt aan de hand van de zogenaamde target- en monitorlijsten. Tevens is een bovenregionaal rechercheteam actief. De politiële inzet heeft geleid tot een groot aantal aanhoudingen in 2003.
- **Januari 2004:** Experimentele methode ingevoerd die zich richt op therapie voor gezinnen waarin zich harde kern jongeren bevinden. Jaarlijks worden 48 gezinnen in behandeling genomen.
- **2003:** Nieuwe Perspectieven is uitgebreid met 200 trajecten. Bij de rechtbank en het OM zijn, ter stroomlijning van de afhandelingsprocessen, speciale coördinatoren harde kern jeugd aangesteld. Ook is er bij het OM een aparte coördinator aangesteld voor de toeleiding en begeleiding van jongeren naar Glen Mills en Den Engh. Er is een overeenkomst gesloten met de Forensisch Psychiatrische Dienst voor de jaarlijkse verzorging van 75 zorgconsulten en 75 trajectconsulten ten behoeve van harde kern jongeren.
- **2004:** Het besluit om te komen tot een eenduidige afhandeling van jeugdige verdachten is in 2004 uitgewerkt. Het project De Uitdaging in samenwerking met het Ministerie van Defensie is gecontinueerd. Verder is de shortlistmethode Groepscriminaliteit in heel Amsterdam ingevoerd. In 2004 is de 'Aanpak ITB 18+' uitgebreid met elektronisch toezicht. In mei is het nazorgtraject gestart voor terugkerende jongeren uit Den Engh en Glen Mills. In juli is in de jeugdinrichting De Doggershoek het project Amsterdammertjes van start gegaan. Dit project is voor jongens en meisjes van 12 tot 16 jaar. Alle in gang gezette nieuwe en bestaande trajecten worden standaard voorzien van begeleidend wetenschappelijk evaluatieonderzoek. De directie OOV heeft een monitoringsysteem in gang gezet dat ieder kwartaal gegevens oplevert over bereikte resultaten in termen van aanhoudingen, instroom in resocialisatietrajecten, et cetera.
- **2005:** Per 1 januari 2005 zijn de ketenunits operationeel.

Versterking preventief toezicht, team MTV

- **2000:** Het doel is om 60 Stadswachtplussers (Medewerkers Toezicht en Veiligheid, MTV'ers) aan te stellen in een reguliere functie. Met deze nieuwe functie wordt het gat opgevuld tussen gewone stadswachten en politiesurveillanten. Stadswachten kunnen doorgroeien naar stadswachtplussers, die op hun beurt kunnen doorgroeien naar politiesurveillant. De stadswachtplussers worden ondergebracht bij de dienst Stadstoezicht. Inzet vindt plaats aan de hand van de door de driehoek vast te stellen prioriteiten.
- **Najaar 2000:** Een ambtelijke werkgroep is begonnen met de voorbereidingen van het project. De beschikbare middelen bieden ruimte voor de aanstelling van 36 MTV'ers (in plaats van de beoogde 60). Een opleidingsprogramma met een duur van 40 dagen werd ontwikkeld.
- **December 2000:** De eerste groep van 18 MTV'ers is met de opleiding begonnen. In februari en april 2001 zijn nieuwe groepen gevolgd.
- **Januari 2001:** De uitvoering van de versterking stadstoezicht is in handen van een stuurgroep van de afdeling Openbare Orde en Veiligheid, dienst Stadstoezicht en de politie. De samenwerking tussen deze partijen is vastgelegd in een convenant. De eerste MTV'ers zijn operationeel inzetbaar bij de wijkteams 's Gravesandeplein en de Pijp.
- **Augustus 2001:** De MTV-groep is op sterkte en er heeft inzet plaatsgevonden bij de wijkteams de Pijp, 's Gravesandeplein, Koninginneweg, Nieuwezijds Voorburgwal, Flierbosdreef en Noord.
- **Februari 2002:** Het project is geëvalueerd.
- **Najaar 2002:** Het aantal MTV'ers is uitgebreid van 36 naar 60 functies, ofwel het aantal beschikbare uren MTV is verhoogd naar 80.000 uren. Tevens is het convenant over de inzet van MTV'ers vernieuwd.
- **November 2003:** De MTV'ers werden tot nu toe aangevraagd door de wijkteams van de politie. Vanaf nu kunnen ook de subdriehoeken MTV'ers aanvragen. De inzet van MTV'ers is verder flexibeler dan voorheen. Er kunnen nu ook MTV'ers worden aangevraagd voor bijvoorbeeld een dag, in het kader van een evenement.
- **2004:** Het convenant tussen dienst Stadstoezicht, de politie en de Bestuursdienst is per 1 januari vernieuwd. De kwaliteit van MTV'ers neemt nog steeds toe door opleiding, training en ervaring.
- **Eerste helft 2005:** De notitie Toezicht en Handhaving is in de driehoek vastgesteld. Het convenant MTV is verlengd. Er komen mogelijkheden om bestuurlijke boetes voor lichte overtredingen uit te schrijven. Verder zal het project MTV in 2005 geëvalueerd worden en zal het beleid Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA) van het OM herzien worden.

Verhoging veiligheid openbaar vervoer

- **Voorjaar 1999:** Het GVB heeft een nieuwe start gemaakt om de bestaande problematiek in het openbaar vervoer aan te pakken. Een stuurgroep veiligheid kreeg als eerste opdracht om een plan van aanpak op te stellen.
- **Najaar 1999:** Het bovenstaande heeft in het najaar geresulteerd in de presentatie van het Masterplan Veiligheid. Dit Masterplan heeft een looptijd van vijf jaar. Voor de coördinatie en de uitvoering van het Masterplan heeft het GVB voor de duur van het project een Stafbureau Veiligheid ingericht. In het Masterplan is de aanpak van de sociale veiligheid binnen het GVB voor de komende jaren vastgelegd. Er is gekozen voor een projectmatige aanpak. Het beleid ontwikkelt zich langs vier sporen: 1) hot lines (lijnen waar zich problemen voordoen), 2) hot spots (plaatsen waar zich problemen voordoen), 3) doelgroepen, 4) communicatie- en organisatieontwikkeling.
- **2000:** De vijf jaar durende realisatiefase is van start gegaan. De prioriteiten en voornemens die het GVB heeft gesteld luiden:
  1) cameratoezicht: wordt in de loop van 2000 geïnstalleerd in alle bussen en trams en op de boten van het Buikslotermeer-veer, 2) verbetering opvang en nazorg bij incidenten: het GVB heeft een onderzoek laten verrichten onder alle medewerkers, waarin wordt nagegaan of de bestaande opvang- en nazorgfaciliteiten bij confrontaties met agressie en geweld verbeterd moeten worden, 3) communicatie: wordt verbeterd door een nieuw mobilofoonsysteem voor alle vervoermiddelen, nieuwe portofoons en nieuwe meldtafels voor de verkeersleiding, 4) menselijk toezicht: inzet politiesurveillance op metrostations, aanstellen Service en Veiligheid-medewerkers (S&V) en conducteurs op trams.
  Naast deze prioriteiten zijn er nog andere projecten gaande of in ontwikkeling: aanpak graffiti in de metro, aanpak overlast van scholieren op de ringlijn (metro) in samenspraak met scholen en politie, trainingen klantvriendelijkheid en conflicthantering voor het personeel, aanpak metrostations en stationsomgeving plus de installatie van tourniquets, nachtelijke kaartverkoop - buiten de bus - op het Leidseplein en het Rembrandtplein en een OV-verbod voor zakkenrollers.
  Er heeft een rolwisseling plaatsgevonden. De GVB had bij de start van de actielijn de leidende rol. In 2000 is de GVB een opdrachtgevers-opdrachtnemersrelatie aangegaan met de dienst IVV. Sindsdien ligt de regie bij de dienst Infrastructuur, Verkeer en Vervoer (IVV).
- **Najaar 2001:**
  - Cameratoezicht: alle trams, bussen en veren zijn het afgelopen jaar voorzien van camera's. In de metrorijtuigen wordt dit jaar met een proef gestart.
    Tevens wordt gewerkt aan verbetering van de toezichtcentrale van de ringlijn.
  - Er wordt nog steeds gestreefd naar de aanwezigheid van een conducteur op alle trams. De werving en opleiding loopt voorspoedig, maar er is wel meer geld nodig om het doel te realiseren. Voor het metroteam is reeds de helft van de beoogde 40 politiesurveillanten geworven.
  - Er wordt een plan van aanpak geformuleerd waarin de besteding van ruim 2.2 miljoen euro aan graffitibestrijding wordt geregeld.
  - Het plan om alle stations op de Oostlijn een fysieke opknapbeurt te geven, is momenteel in uitvoering. De werkzaamheden lopen iets achter op het geplande schema. Het plan Metromorfose is gesneuveld en er zijn slechts twee stations opgeknapt. De overige stations worden op een lager niveau opgeknapt.
  - De mobiele kaartverkoop van nachtbussen is stilgelegd, maar zal dit jaar nog worden opgepakt.

  - De problematiek op de ringlijn (veroorzaakt door schoolgaande jeugd) wordt aangepakt.
  - Een training omgaan met agressie is door het voltallig rijdend personeel van het busbedrijf afgerond. Een voorstel voor een training voor al het rijdend en varend personeel is in voorbereiding.
- **Maart 2002:** Er is een initiatief gestart om de veiligheid op en rond station Lelylaan structureel te verbeteren.
- **Najaar 2002:** Er wordt gewerkt aan een strategische beleidsvisie die aangeeft wie (Connexxion, GVB, NS, politie, OM) waarvoor verantwoordelijk is, welke problemen in welke volgorde moeten worden aangepakt en hoe een samenhangende aanpak bereikt kan worden. De beleidsvisie zal ook moeten leiden tot een veiligheidsarrangement voor de betrokken partijen, welke in het najaar van 2003 gereed moet zijn.
- **Maart 2003:** Het Convenant Stationseiland is in werking getreden. Het beleidskader Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer (SV-OV) is verschenen.
- **Mei 2003:** De verbetering van de sociale veiligheid in het openbaar vervoer is ook als een van de zes 'gebieden' benoemd in het veiligheidsplan Amsterdam waaraan de komende jaren prioriteit wordt gegeven.
- **September 2003:** De eerste evaluatie van het Convenant Stationseiland is geëvalueerd. Ook de aanpak Veiligheid op en rond station Lelylaan is geëvalueerd.
- **2003:** De politie heeft een zakkenrollersteam geïntroduceerd, dat bevoegd is om tramverboden uit te reiken.
- **2004:** Uit de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid blijkt dat de onveiligheidsgevoelens in het openbaar vervoer gedaald zijn met 5 procent ten opzichte van 2003.
- **Eerste helft 2005:** Dit jaar zal het cameratoezicht worden uitgebreid. Verder zal de aanpak van het Stationseiland verbreed worden naar het gehele openbaar vervoer in Amsterdam. Ook zal het veiligheidsarrangement worden gerealiseerd. Verder zal het project schoon en heel uitvoering krijgen en worden er poortjes geïnstalleerd bij diverse metrostations. Op 28 juni heeft het College van B&W ingestemd met het Principebesluit voor een nieuwe organisatie van toezicht en handhaving in het openbaar vervoer: de vorming van de OV-politie. Een en ander moet nader uitgewerkt worden. Het college heeft ervoor gekozen in 2006 te starten met een vorm van samenwerking tussen politie en vervoerder onder operationele regie van de politie.

Uitgaansgeweld

- **Oktober 1999:** Er is een proef gestart op het Rembrandtplein en het Leidseplein met een afkoelperiode voor discotheken. Voorafgaand aan de proef is een nulmeting gehouden. Gedurende het proefjaar worden er drie metingen gehouden. Aan de hand van de evaluatie wordt besloten of de openingstijden worden aangepast. Daarnaast is de verkoop van nachtbuskaartjes in discotheken gestart, wordt er overlegd over de ophef van de nachtbushalte op het Rembrandtplein, moeten alle nachtzaken beschikken over een beveiligingsplan, zijn afspraken gemaakt met discotheekhouders over het afleveren van wapens die ingenomen worden bij de ingang, wordt er een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan veiligheidsstewards in de uitgaansgebieden en is er een actie van start gegaan om de huis- en gedragsregels voor bezoekers bekend te maken.
- **Begin 2000:** De politiecapaciteit is tijdens de piekuren sterk vergroot, waarbij de streetwise-aanpak wordt gevolgd.
- **2000-2001:** De contacten met de portiers zijn verbeterd. Alle portiers beschikken inmiddels over een vergunning. De Regeling Beveiliging Horecabedrijven is opgesteld. Daarin is vastgelegd dat de horeca-exploitant verantwoordelijk is voor de veiligheid van bezoekers en personeel in het horecabedrijf. In alle horecagelegenheden op de pleinen zijn door de politie en horeca opgestelde huis- en gedragsregels van kracht. De proef met het afkoeluurtje is geëvalueerd. Verder worden in de weekenden een aantal plaskruizen geplaatst ter bestrijding van wildplassen, is de periode van volledige openbare verlichting met enkele uren verlengd en is de taxistandplaats op het Rembrandtplein verplaatst naar de arcade.
- **2002-2003:** Er is voor het Leidseplein en het Rembrandtplein een groep van de vliegende brigade van de ME plus twee ruiters beschikbaar. Er zijn horecakluizen geplaatst bij vier zaken op het Leidseplein en bij negen zaken op het Rembrandtplein. De proef met het afkoeluurtje is verlengd. Op de pleinen en in horecazaken is preventief gefouilleerd. Het messenverbod op de pleinen is in het kader van het wapenontmoedigingsbeleid gecontinueerd. Sinds 2002 is er elke vrijdag een buurtscan om te controleren of openbare werken netjes zijn achtergelaten, om te voorkomen dat er stenen rondslingeren of er zich andere gevaarlijke situaties voordoen.
- **December 2003:** De GVB heeft het ‘gat in de nacht’ gedicht. Er rijden nu ook bussen tussen 02.00 en 04.00 uur om het uitgaanspubliek van de pleinen te vervoeren.
- **2004:** Pathé kan bioscoopverboden uitreiken aan overlastgevers. Het College van B&W heeft besloten dat enige flexibilisering van het openingstijdenstelsel voor de horeca mogelijk moet zijn. De raadsvoordracht over dit besluit wordt in het eerste kwartaal van 2005 ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Politie (en MTV’ers) delen regelmatig folders uit om bezoekers te attenderen op zakkenrollerij.
- **2005:** Er worden nadere afspraken gemaakt over het deurbeleid van horecagelegenheden bij allochtone jongeren. Continueren en intensiveren van het bestaande beleid in het actieprogramma Hot Spots Binnenstad van het veiligheidsplan.

Huiselijk geweld

- **2001:** De coördinatiegroep huiselijk geweld is ingesteld. Hierin participeren politie, OM, OOV (Openbare Orde en Veiligheid), DWA (dienst Welzijn), DMO (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling), Stichting Vrouwenopvang, Reclassering Amsterdam, Meldpunt Kindermishandeling en Bureau Jeugdzorg. Deze projectgroep heeft een stedelijk projectplan ontwikkeld waarin de aanpak van huiselijk geweld voor de komende jaren wordt uitgevoerd. Het idee is om voor de duur van de stedelijke aanpak huiselijk geweld een projectleider aan te stellen die organisatorisch is ondergebracht bij de directie OOV.
- **December 2002/januari 2003:** Het College van B&W, de Commissie AZ en Zorg hebben ingestemd met het plan van aanpak 'Stop huiselijk geweld in Amsterdam'.
- **September 2003:** Het project is officieel van start gegaan op 1 september 2003. Het plan van aanpak wordt door diverse werkgroepen uitgevoerd. Deze zijn: Preventie op Wijkniveau, Daderbehandeling en Strafrechtelijk Optreden, Zorg om de Jeugd, Volwassenen en Ouderen, Registratie en Monitoring en Voorlichting/Communicatie. Voor het realiseren van het plan van aanpak is een fulltime stedelijk projectleider aangesteld. In november is de dag tegen huiselijk geweld geweest en is de campagne 'Huiselijk geweld is niet normaal' van start gegaan.
- **Begin 2004:** Er vindt een inventarisatie plaats van lopend beleid op het gebied van huiselijk geweld binnen de stadsdelen. De vrouwenopvang is begonnen met een pilot voor hulpverlening aan kinderen die getuige zijn (geweest) van huiselijk geweld. De afgelopen twee jaar zijn 2700 uitvoerende politieagenten door de politie getraind in het herkennen en afhandelen van huiselijk geweld.
- **2004:** Een 24-uurs (7 dagen per week) bereikbaarheid van advies- en steunpunten is gerealiseerd. Twee nieuwe ambulante steunpunten relationeel geweld zijn geopend. Acht stadsdelen zijn gestart met de uitvoering van een plan van aanpak huiselijk geweld. Op 17 november is er een mini-conferentie over huiselijk geweld georganiseerd. In 2004 is gewerkt aan een effectievere opsporing en vervolging van de daders. De mogelijkheid om daders aan te houden is uitgebreid. Ook de registratie van huiselijk geweld is verbeterd. Het resultaat is een enorme toename van gemelde incidenten, aanhoudingen en vervolging. De Amsterdamse politie heeft voor haar aanpak van huiselijk geweld de Innovatieprijs gekregen. Inmiddels hebben 3000 politieagenten een opleiding 'huiselijk geweld' gevolgd. De werkgroep Communicatie heeft een plan opgesteld met daarin concrete voorstellen voor de wijze van communicatie. Ook zijn er nieuwsbrieven over huiselijk geweld verschenen. De werkgroep Strafrechtelijk optreden en daderbehandeling heeft in april een samenwerkingsconvenant ondertekend. In de protocollen die onderdeel uitmaken van het convenant zijn de inspanningen, taken en afspraken van de verschillende partners vastgelegd. Met de dienst Wonen zijn afspraken gemaakt over de huisvesting van slachtoffers. In november is een campagne gestart waarin de advies- en steunpunten en de 24-uurs bereikbaarheid onder de aandacht werden gebracht.
- **Eerste helft 2005:** In februari is de pilot gestart waarbij een regulier ambulant Steunpunt Huiselijk Geweld in Osdorp wordt omgebouwd tot een advies- en steunpunt voor de bestrijding van huiselijk geweld gericht op alle vormen van huiselijk geweld. De stadsdelen die nog geen plan van aanpak huiselijk geweld hebben ontwikkeld zullen dat dit jaar doen. Er wordt verder gewerkt aan een protocol Kindermishandeling. In de werkgroep Registratie wordt uitgezocht op welke wijze de verschillende ketenpartners huiselijk geweld kunnen registreren. In 2005 wordt de pilot Registratie gestart, gekoppeld aan het steunpunt in Osdorp. Tenslotte wordt de pilot Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld in Osdorp geëvalueerd.

Buurtbemiddeling

- **2004:** Op 22 maart is het convenant ondertekend door burgemeester, hoofdcommissaris van de politie en de voorzitter van de Stichting Buurtbemiddeling (de Stichting Buurtbemiddeling Amsterdam richt zich op buurtbemiddeling met technieken van mediation. De stichting leidt ook vrijwilligers op die als bemiddelaar ingezet kunnen worden). De stadsdelen De Baarsjes, Bos en Lommer, Oud-West en Westerpark hebben reeds een team buurtbemiddelaars tot hun beschikking. In deze stadsdelen zijn contacten gelegd met buurtregisseurs, woningbouwcorporaties, stadsdelen, buurtconciërges, opbouwwerk en anderen die zich bezighouden met de leefbaarheid in de woonomgeving. In september is aan 32 bemiddelaars een certificaat uitgereikt door de burgemeester. Vanaf maart zijn er in totaal 50 buurtbemiddelaars opgeleid. Ook is een evaluatie gestart.
- **Eerste helft 2005:** Een nieuwe groep vrijwilligers in stadsdeel Zeeburg is opgeleid. Om de hele stad te kunnen bedienen is er een mobiel team opgeleid. De stichting organiseert nascholingsdagen. De Stichting Bemiddeling Amsterdam kan ook worden ingezet bij pleinbemiddeling.

Communicatie

- **2000-2001:** Er is een subsidieregeling gecreëerd ten dienste van initiatieven uit de samenleving. Aanvragen worden getoetst door de WAAG. Er is een externe communicatiespecialist ingezet voor het opzetten van een publiekscampagne. Er wordt een intern communicatieplan opgesteld om de informatieoverdracht naar de strategische partners te stroomlijnen.
- **Najaar 2001:** Er wordt een campagne op landelijke schaal gevoerd. Deze campagne gaat in op het melden van geweld. In Amsterdam wordt het publiek via televisie, radio, posters en free cards opgeroepen geweld niet te negeren, maar zich er op verantwoorde wijze wel mee te bemoeien.
- **11 mei 2001:** Er is een werkconferentie aanpak agressie en geweld gehouden. In vijf workshops zijn ideeën over het beleid en is er informatie uitgewisseld tussen vaak zeer betrokken vertegenwoordigers van justitie, politie, stadsdelen, centrale diensten, bedrijven en afdelingen en het particulier initiatief. De resultaten zijn neergelegd in een brochure die breder is verspreid dan onder de deelnemers zelf.
- **2002-2003:** Een meerjarige publiekscampagne is van start gegaan met als motto 'Amsterdam maakt een vuist tegen agressie en geweld'. In het najaar van 2002 is de Taskforce Communicatie Veiligheid opgericht. In dit overleg zijn onder andere de campagnes besproken die dit jaar in het kader van de aanpak agressie en geweld hebben gelopen. Er is en flyer gemaakt met tekst en uitleg over preventief fouilleren, die de politie kan uitdelen aan iedereen die door de politie wordt gefouilleerd. De website www.eenveiligamsterdam.nl is opgericht. Maandelijks is er een item rond veiligheid in het AT5-programma Amsterdam.nl.tv.
- **2004:** Er zijn nieuwsbrieven verschenen over het veiligheidsplan en huiselijk geweld. In mei debatteerden de leden van de driehoek met Amsterdammers over veiligheidsvraagstukken in het programma: 'De Publieke Arena' op AT5. Tussen februari en april is in samenwerking met het Amsterdams Stadsblad de serie Frontsoldaten gestart, waarin mensen werden geportretteerd die dagelijks bezig zijn om de leefbaarheid in de stad op peil te houden. Er is in verschillende media aandacht geschonken aan het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld naar aanleiding van onder andere de oplevering van het Handboek Horeca, de uitbreiding van het cameratoezicht, de resultaten en uitbreiding van het programma aanpak harde kern, de start van het project buurtbemiddeling en het convenant agressie en geweld tegen ambtenaren. Verder is het aantal projecten waarvoor communicatieplannen zijn ontwikkeld en (deels) uitgevoerd, vergroot. Tenslotte is er speciale aandacht voor de communicatie rond huiselijk geweld. Op 25 november werd er bijvoorbeeld een campagne gestart waarin de advies- en steunpunten en de 24-uurs bereikbaarheid onder de aandacht werden gebracht.
- **2005:** Dit jaar zal er meer aandacht zijn in de communicatie rondom de veiligheid in het openbaar vervoer en de bestrijding van overlast in het uitgaansleven. Ook dit jaar zal er een folder worden uitgedeeld aan buitenlandse toeristen om hen te informeren over wat wel en niet mag in Amsterdam.

Alcoholmatiging (afgebroken actielijn)

- **2002-2004:** Deze actiepunten, en vooral de actiepunten met hoge prioriteit, zijn uitgevoerd. 1) Informatievoorziening/draagvlakversterking alcoholmatigingsbeleid: televisiedebat via AT5 en websites in het Nederlands en Marokkaans van Jellinek, 2) Uitbreiding project 'De Gezonde School en Genotsmiddelen', 3) Cursus sociale hygiëne voor sportverenigingen, 4) Cursus sociale hygiëne voor studentenverenigingen en club- en buurthuizen, 5) Verbetering registratie alcoholproblematiek, 6) Er is een stappenplan gemaakt voor de handhaving van de drank- en horecawet.
- **2004:** Deze actielijn is gestopt onder het beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. Deze actielijn richtte zich voornamelijk op volksgezondheidsaspecten. Het beleid alcoholmatiging wordt uitgevoerd door de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling en de GG&GD.

BIJLAGE II

BETROKKENEN ONDERZOEK

- Astrid Rotering: programmamanager beleidsprogramma aanpak agressie en geweld.
- Kees Loef: tot juli 2004 programmamanager beleidsprogramma aanpak agressie en geweld en ontwikkelaar van het beleidsprogramma; projectleider aanpak harde kern jeugd.
- Piet Jan van Slooten: projectleider cameratoezicht en versterking stadstoezicht.
- Neca Corba: projectleider huiselijk geweld.
- Elsbeth Kassies: projectleider agressie en geweld tegen gemeenteambtenaren.
- Marieke Terhürne: projectmedewerker aanpak harde kern jeugd.
- Rein de Haas: projectleider verhoging veiligheid openbaar vervoer.
- Rob van Binsbergen: projectleider uitgaansgeweld en alcoholmatiging.
- Paul Gademan: projectleider Amsterdam wapenvrij.
- Marga Kuperus: projectleider communicatie.
- Titia Frieling: Stichting Buurtbemiddeling Amsterdam.
- Peter Meijer: ex-raadslid PvdA.
- Maarten van Poelgeest: raadslid GroenLinks (fractievoorzitter).
- Reinier de Wit: beleidsmedewerker Openbaar Ministerie.
- Kees Jansen: directie Openbare Orde en Veiligheid.
- Frans van der Kroft: Sociale Dienst.
- Aart Daane: Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Hans Copray: politie Amsterdam-Amstelland.

BIJLAGE III

LIJST GEBRUIKTE DOCUMENTATIE

- College-akkoord 2002-2006 PvdA-VVD-CDA.
- Dienst Onderzoek en Statistiek (juni 2005). Extremisme en radicalisering in het Amsterdamse voortgezet onderwijs.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (2000). Beleidsprogramma aanpak agressie en geweld Amsterdam.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (2001). Voortgangsrapportage aanpak agressie en geweld Amsterdam juli 2000-juli 2001.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (februari 2002). Beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. Bijlagen: trends en ontwikkelingen; stand van zaken kernacties.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (oktober 2002). Vernieuwd beleidsprogramma aanpak agressie en geweld Amsterdam.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (mei 2003). Veiligheidsplan Amsterdam.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (februari 2004). Beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. Voortgangsverslag 2001-2003.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (2004). Veiligheidsrapportage Amsterdam 2004.
- Directie Openbare Orde en Veiligheid (2004). Beleidsprogramma aanpak agressie en geweld. Voortgangsverslag 2004.
- Diverse notulen coördinatiegroep aanpak agressie en geweld.
- http://www.eenveiligamsterdam.nl.